

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за треће тромесечје 2021. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за (ре)осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност.....	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.
T2	друго тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 6.
T3	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

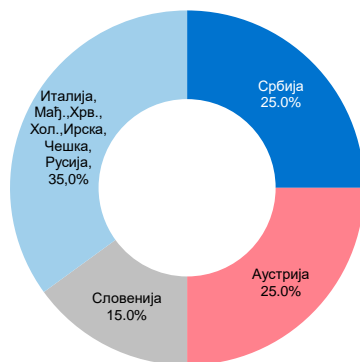
Друштва за (ре)осигурање

На крају ТЗ 2021. године у Републици Србији пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењен број у односу на исти период претходне године. Искључиво пословима осигурања бавило се 16 друштава, док пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бавила су се четири друштва, док искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем по шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава на крају ТЗ 2021. године, њих 15 је у већинском страном власништву.

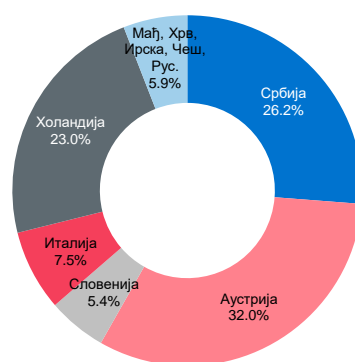
Друштва у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају ТЗ 2021. године у: премији животних осигурања са 86,9%, премији неживотних осигурања са 60,5%, укупној имовини са 73,8%, као и у броју запослених са 65,7%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2021)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2021)

Извор: Народна банка Србије.

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

Остали учесници на тржишту

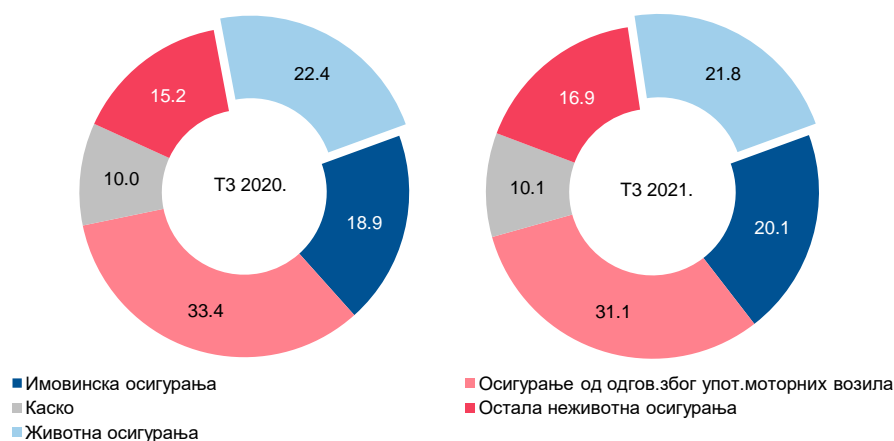
Поред друштава за (ре)осигурање, на крају ТЗ 2021. године на тржишту послује и: 16 банака, шест давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 104 правна лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 78 заступника у осигурању (физичко лице – предузетник) и 4.241 активно овлашћено лице за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у ТЗ 2021. године износила је 88,6 млрд динара (753 млн евра или 901 млн долара),² што је за 9,7% више него у истом периоду претходне године.

У структури премије, учешће премије животних осигурања са 22,4% у ТЗ 2020. године смањило се на 21,8% у ТЗ 2021. године, услед већег номиналног раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања
(у ТЗ 2020. и ТЗ 2021. у %)

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у ТЗ 2021. године слична је структури у истом периоду 2020. године, уз бележење највећег учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила у укупној премији (31,1%). Затим следе животна осигурања са 21,8%, имовинска осигурања са 20,1% и осигурање моторних возила – каско са 10,1%.

² Према просечној вредности средњег курса Народне банке Србије за посматрани период.

Премија неживотних осигурања у Т3 2021. године порасла је за 10,6% у односу на исти период 2020. године. Премија имовинских осигурања порасла је за 16,4%, премија осигурања моторних возила – каско за 10,3%, а премија добровољног здравственог осигурања за 21,8%. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила, након краткотрајног пада у Т1 2020. године као последице пандемије вируса корона и опоравка у Т2 2020. године, наставља с номиналним растом, да би у Т3 2021. тај раст износио 2,3%.

Наведени раст премије добровољног здравственог осигурања прати и раст учешћа премије ове врсте осигурања са 5,4% у Т3 2020. године на 6,0% у Т3 2021. године. При томе, две трећине тржишта покривају три друштва за осигурање.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталих, и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у Т3 2021. године, уз раст од 8,3%, бележи непромењено учешће од 2,6%.

Посматрано према висини укупне премије и премије животних осигурања, у Т3 2021. године није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, која у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање учествују са 76,2% и 83,2%, респективно. Међутим, посматрано према висини премије неживотних осигурања, промењен је редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, која у премији овог сегмента тржишта учествују са 77,3%.

Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за (ре)осигурање, умерена је и на крају Т3 2021. године износила је 1.284.³

³ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	30. 9. 2020.			30. 9. 2021.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	21857	27.1	1	23383	26.4	1	-
Ђенерали	16178	20.0	2	17630	19.9	2	-
ДДОР	9848	12.2	3	10475	11.8	3	-
Винер	9543	11.8	4	9595	10.8	4	-
Триглав	5533	6.9	5	6462	7.3	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	19746	31.5	1	20849	30.1	1	-
Ђенерали	11130	17.8	2	12207	17.6	2	-
ДДОР	8351	13.3	3	8920	12.9	3	-
Триглав	4987	8.0	5	5874	8.5	4	раст
Винер	5715	9.1	4	5711	8.2	5	пад
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	5048	27.9	1	5423	28.1	1	-
Винер	3828	21.2	2	3884	20.1	2	-
Граве	2504	13.8	3	2690	13.9	3	-
Дунав	2112	11.7	4	2535	13.1	4	-
ДДОР	1497	8.3	5	1555	8.0	5	-

Извор: Народна банка Србије.

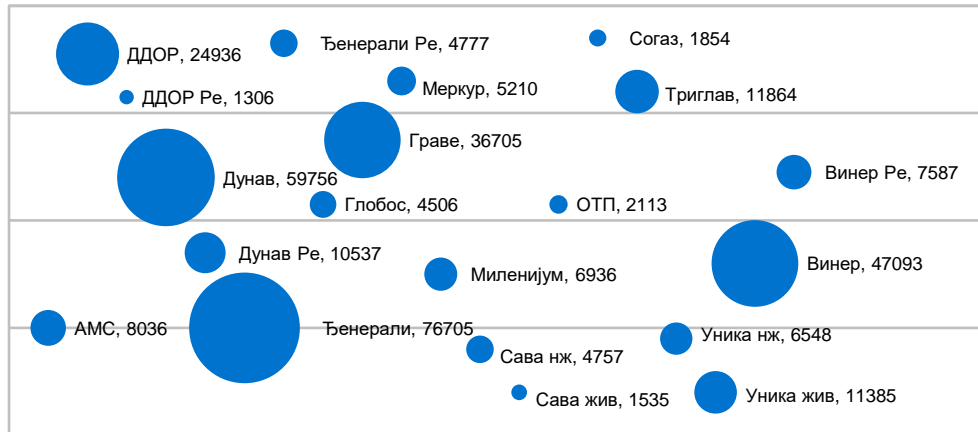
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају Т3 2021. године на 334,1 млрд динара (2.842 млн евра или 3.299 млн долара),⁴ и то за 6,7% у односу на крај Т3 претходне године.

⁴ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2021. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за (ре)осигурање**
(на дан 30. 9. 2021, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано према висини билансне суме, у ТЗ 2021. године није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 79,1%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн динара, у %)

	30. 9. 2020.			30. 9. 2021.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	74561	25.7	1	76705	24.7	1	-
Дунав	55135	19.0	2	59756	19.3	2	-
Винер	44088	15.2	3	47093	15.2	3	-
Граве	34697	11.9	4	36705	11.8	4	-
ДДОР	23103	7.9	5	24936	8.1	5	-

Извор: Народна банка Србије.

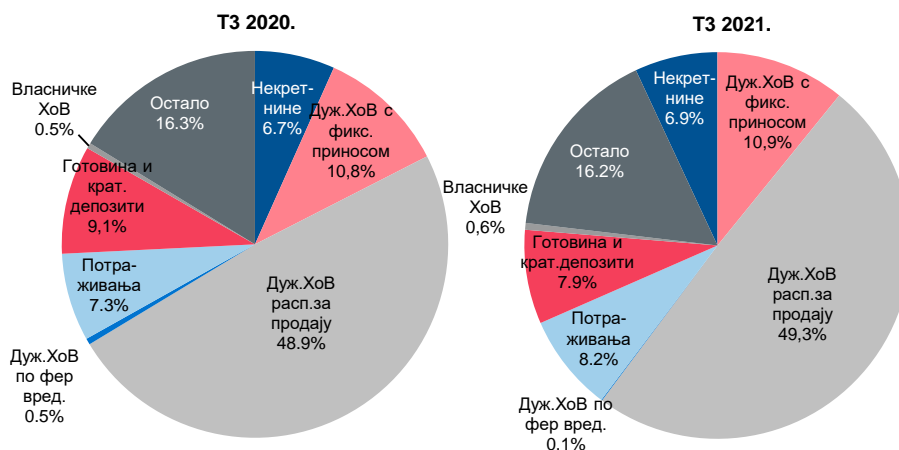
Структура активе

У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 30. септембра 2021. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (49,3%) с фиксним приносом (10,9%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (0,1%). Иза њих су следили: потраживања (8,2%), готовина и краткорочни депозити (7,9%), техничке резерве на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (7,1%), некретнине, постројења и опрема (6,9%), и остало.⁵

⁵ Остало у Графикону 1.3.2. обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких хартија од вредности с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална

У поређењу са стањем на исти дан претходне године може се закључити да дужничке хартије од вредности расположиве за продају и потраживања повећавају учешће у Т3 2021. године, док готовина и краткорочни депозити смањују своје учешће.

Графикон 1.3.2. Структура aktive
(на дан 30. 9. 2020. и 30. 9. 2021)

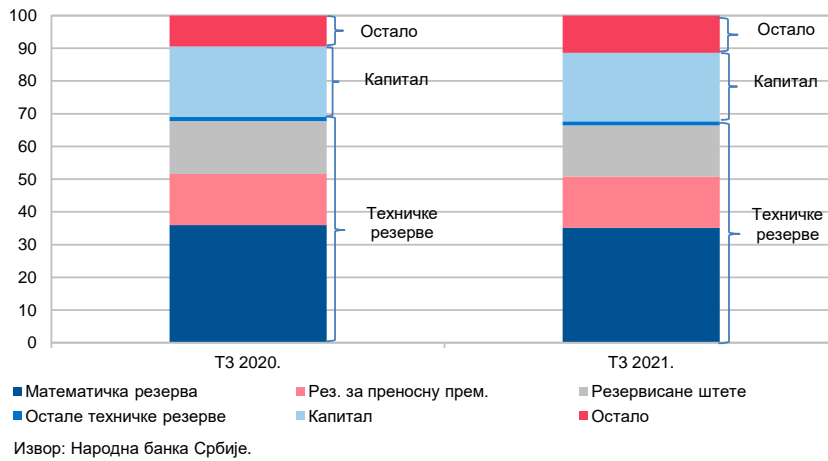
Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве друштава за (ре)осигурање, на крају Т3 2021. године техничке резерве исказују учешће од 67,7%, а капитал од 20,9%.

Капитал у износу од 68,4 млрд динара бележи раст у односу на крај Т3 претходне године по стопи од 4,9%. Техничке резерве, у износу од 221,6 млрд динара, након дугогодишњег континуираног раста, прекинутог на крају Т1 2020. године и Т2 2020. године услед решавања велике имовинске штете изазване у септембру 2018. године, поново бележе раст, који је на крају Т3 2021. године износио 6,3%. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у Т3 2021. године од 5,8% у односу на исти период претходне године.

средства намењена продаји, остале хартије од вредности у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додатну вредност, АВР и техничке резерве на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

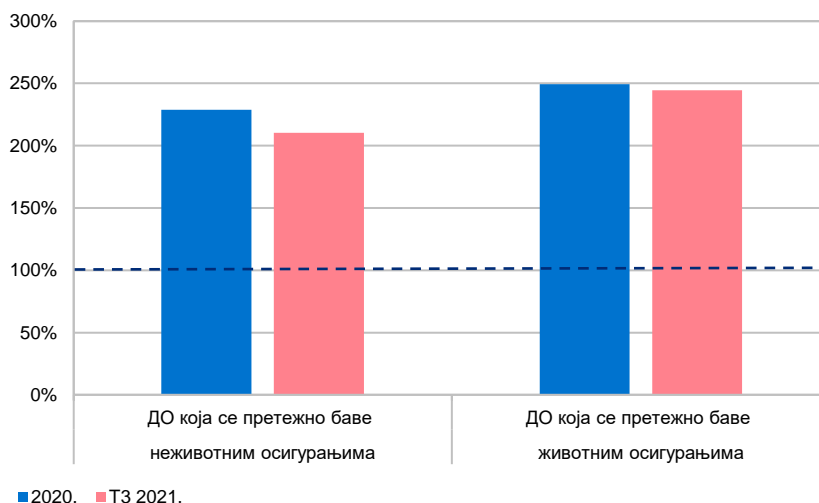
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање у великој мери зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, а пре свега од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 30. септембра 2021. године у Републици Србији износила је 46,7 млрд динара, а захтевана маргина солвентности – 20,8 млрд динара. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 210,4%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 244,6%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

Извор: Народна банка Србије.

2.2. Квалитет имовине

Учешће облика активе које може карактерисати отежана наплативост (нематеријална улагања, некретнине, пласмани у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе**, на крају Т3 2021. године налазио се на задовољавајућем нивоу и износи 17,5%, док је на крају 2020. године износио 16,3%. На промену вредности овог показатеља утицао је већи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо смањен, са 5,6% на крају 2020. на 5,3% на крају Т3 2021. године.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

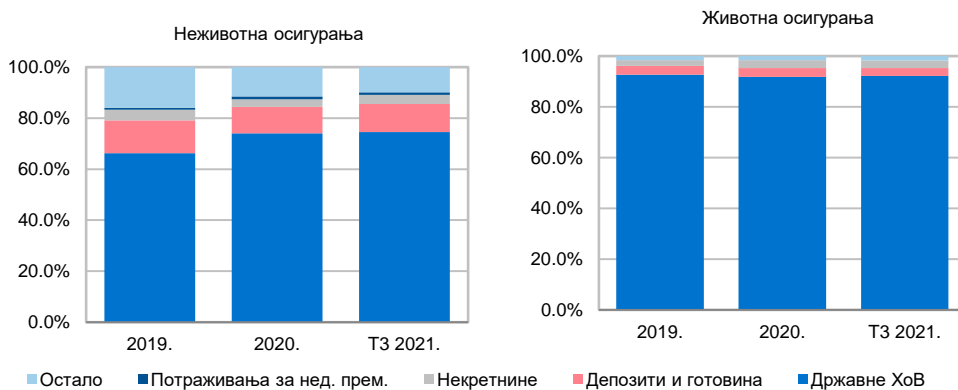
Да би се заштитили интереси осигураника и трећих оштећених лица и благовремено исплатила штета, није довољно само да се формира адекватан ниво техничких резерви већ и да се средства техничких резерви уложе на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности како би се створили услови за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира водећи рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање*, у ТЗ 2021. године остварено је инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно у Републици Србији за сва друштва за осигурање, средства техничких резерви *неживотних осигурања* у ТЗ 2021. године највећим делом су била уложена у државне хартије од вредности 74,5%, а затим у депозите код банака и готовину 11,0%, техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара 8,3% и некретнине 3,5%, док су потраживања за недоспеле премије бележила учешће од 1,1%. Посматрано у односу на крај претходне године, повећано је учешће државних хартија од вредности, депозита и готовине, као и учешћа некретнина, док је смањено учешће техничких резерви на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (део категорије *Остало* у Графикону 2.3).

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 92,2%, док улагање у депозите код банака и готовину, односно у некретнине износи свега 3,2% и 3,0%, респективно.

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове,

док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, при чему у том случају треба имати у виду пратеће тржишне ризике, као и ризик неиспуњења обавеза друге уговорне стране. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима неживотних осигурања вредност комбинованог рација у самопридржају повећана је са 79,4% у Т3 2020. на 86,6% у Т3 2021. године. На кретање овог рација утицао је слабији раст меродавне премије у самопридржају од раста меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, као и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне aktive и обавеза⁶ на нивоу свих друштава за (ре)осигурање, који је у Т3 2021. године износио 149,3%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима (осигурање од аутоодговорности) на крају Т3 2021. године бавило се 11 друштава за осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т3 2021. године бележи номинални раст од 2,3% у односу на исти период 2020. године.

Концентрација портфеља у овом сегменту смањена је, будући да у Т3 2021. три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривају 61,5% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 63,0% тржишта.

⁶ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

4. Закључак

Ако се показатељи за Т3 2021. године упореде с показатељима из истог периода 2020. године, издвајају се следеће промене:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године, уз повећање броја запослених на 11.316, по стопи од 1,1%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 6,7% и износи 334,1 млрд динара;
- Капитал је порастао за 4,9% и износи 68,4 млрд динара;
- Техничке резерве су порасле за 6,3% и износе 221,6 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Укупна премија је порасла за 9,7% и износи 88,6 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 78,2% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања порасла је за 10,6%, при чему имовинска осигурања, осигурања моторних возила – каско и добровољно здравствено осигурање бележе раст, као и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, које након пада у Т1 2020. године као последице пандемије вируса корона и опоравка у Т2 2020. године, наставља с номиналним растом;
- Учешће животних осигурања је смањено услед већег раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања очекују се тек с пуним усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности који се заснива на изложености ризицима у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито

банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планиран је наставак започетих активности на усклађивању с Директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања тим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на примени *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката примене, као и преласком на трећу фазу у којој се спроводи процес усклађивања регулаторног оквира, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, а с циљем обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања.

У условима када се читав свет суочава с последицама и даље присутне пандемије вируса корона, улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима односно осигураницима и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања још више добија на значају. У том смислу, Народна банка Србије је правовремено донела низ добро одмерених мера за спречавање, смањење и отклањање негативних ефеката изазваних пандемијом вируса корона како би се обезбедили права и интереси корисника услуга осигурања и очувала стабилност пословања свих професионалних учесника на тржишту осигурања, односно обезбедио континуитет надзорне функције, што ће наставити да и надаље чини.